Орган Руського Народного Союза в Америці

СВОБОДА

В лучності сила!

SWOBODA

Рік XVIII. Ню Йорк, Четвер, 10-го Марта 1910. Число 10 — Vol. XVIII. New York, N. Y. Thursday, March 10, 1910. No. 10.

В 49-ті роковини смерти Тараса Шевченка.

І день іде і ніч іде,
І голову схиливши в руки
Питаєш ся; чому не йде
Апостол правди і науки?...
Т. Шевченко.

А він був у нас, сей Апостол. Сорок і девять разів покрила ея снігом та земля, що заховала Його мертве тіло. Сорок девятий раз приходить весна, але не така, якої він бажав свойому народови, якої колись надіяв ся, і за яку боремо ся ми, Його діти.

Винищена і спльондрована польськими панами через 500 літ польсько-шляхотської неволі, закована ще гіршими кайданами московськими царями та знищена чужими урядниками ледви дихала наша Україна у важкій неволи. На таке прийшов Кобзар... і заплакав гірким плачем — з туги, з жалю і з ненависти до тих, що розпинали наш нарід, нашу колись славну Русь-Україну.

Поглянув він на памятник царя Петра І-ого, поставлений царицею Катериною ІІ-ою в Петербурзі, і проголосив:

Се той „Первий“, що розпинав
нашу Україну,
а „Вторая“ доконала
Вдову-сиротину!
Кати, кати, людоїди!
Наїлись обоє,
накрали ся......

Тай згадав Шевченко козацькі кістки, що ними цар Петро І. місто фундаментів вимостив багна, будуючи свій Петербург і грізно заспівав:

О, царю поганий!
Царю проклятий, неситий!
Гаспиде лукавий!
Що ти зробив з козаками? —
Болота засипав
благородними кістками,
поставив столицю
на їх трупах катованих......

А далі, вкладаючи слова в уста помордованих царем козацьких душ, кличе Шевченко до того, що знищив наше козацтво:

„І ми сковані з тобою
Людоїде, змію!
На страшному, на судищі
ми Бога закриєм
од очий твоїх неситих.
Ти нас з України
загнав голих і голодних
у сніг, на чужину
тай порізав із шкір наших
собі багряницю,
й пошив жилами твердими
і заклав столицю
в новій рясі. — Подиви ся:
церкви і палати!
Весели ся лютий кате!...
Проклятий! Проклятий!“

Ось так грізно, так страшно, наче пророк Езекиїл, згадує Шевченко найбільшого ката козацької України, грабаря нашої волі — царя Петра І-ого.

Славна була колись наша бувальщина. Як Хмельницький вибив ся з під Польщи, то утворив незавиcиму українську републику, яка вправді признавала над собою зверхну власть Московщини, але заховала свою самостійність. Було своє славне, козацьке військо, були свої вольности, була своя школа, своя правда, сила, гетьманьство, своя держава! Є що згадувати!... А що лишило ся? Неволя, панщина, кріпацтво. Пани наші пішли на службу Москалям, сї пани, про котрих каже Шевченко:

„Раби, підніжки й грязь Москви,
й варшавське смітя наші пани.“

А і сим, що вийшли з під хлопської стріхи і пішли лизати панські, царські лапи, вирекли ся свого люду, своєї мови, сим рівнож дістало ся від Шевченка. Ось як пише він про них:

„По московськи так і чешуть!
сміють ся тай лають
батьків своїх.......
Пявки, пявки! Може батько
остатню корову
жидам продав, поки вивчив......

Ми і бачимо в одній поемі такого перевертня, що встидає ся говорити по свойому. З ним стрінув ся Шевченко в Петербурзі, а сей Його і питає:

„Где ти здєсь узялся?
— З України. — Да как-же ти
гаварїть не вмеєш
па здєшному? — Ба ні, кажу,
говорить я вмію
та не хочу! — Екой чудак!
— — — — — — — — — —
— Цур тобі, мерзенний!......

А село... Се нещасливе, закріпощене, бідне село! Може Шевченко, літаючи думкою в давнину і згадуючи козацьку славу, може й забув на се село, що пустило його в сьвіт широкий?... Ось як пише про своє рідне село:

„ ...., Страх погано
у тім хорошому селі:
Чорнійші чорної землі
блукають люди, повсихали
сади зелені погнили
біленькі хати, повалились.
Стави буряном поросли.
Село неначе погоріло,
неначе люди подуріли:
німі, на панщину ідуть
і діточок своїх ведуть....
І я, заплакавши, назад
поїхав знову на чужину.
І не в однім оттім селі,
а скрізь на славній Україні
людий у ярма запрягли
пани лукаві......“

І смуток обвив Кобзареве серце на вид відступних панів, поневолених хлопів, осиротілої України. Але не піддавав ся Шевченко розпуці, бо в серци поета палала горячим огнем надія на кращу долю. Ось заговорив в Його піснях рідний степ, озвали ся старі могили і залунала в Його піснях наша давна слава, що:

„Не вмре, не поляже!
Не поляже, а розкаже:
що дїялось в сьвіті,
чия правда, чия кривда
і чиї ми діти.“

На тую давну славу задивив ся Шевченко. Вона розказала Йому історію рідного краю:

„Як Москалі, Орда, Ляхи
Бились з козаками....“

як наша Україна загибала в кліщах Польщи і Москви. І під впливом історії в душі Шевченка витворив ся ідеал Руси-України, непідчиненої ані Польщи, ані Москві. Але не якоїсь панської України Йому бажало ся. Він хотів вільної України, де всї булиб вільні, щасливі, рівні...

Шевченко, се наш правдиво-народний поет. Ніодин поет на сьвіті не заплакав так тяжко над недолею селян, і ніодин стільки не витерпів за свою любов до рідного краю і народу, як Шевченко. Він, сам хлопський син, своїм могучим духом обняв цілий нарід і все, що народу тикає ся; не тільки народну мову і звичаї, але й безталанну долю народу і його утрачене право до житя, до свободи і до рівности.

Здобувати назад те право, кликав нас Шевченко в кождій стрічці своїх поезій. Своїм віщим духом відгадав Він, що доля Руси-України лежить в руках поневоленого хлопа, що той хлоп піднесе високо в гору прапор народної волі. Тому з сердечним словом обертав ся Шевченко до інтелїґенції:

„Обнїміте-ж, брати мої
найменшого брата,
нехай Мати усьміхнеть ся,
заплакана Мати.“

Україна, котру Шевченко так любив, що казав:

„Я так її люблю
мою Україну убогу —
за неї душу погублю.“

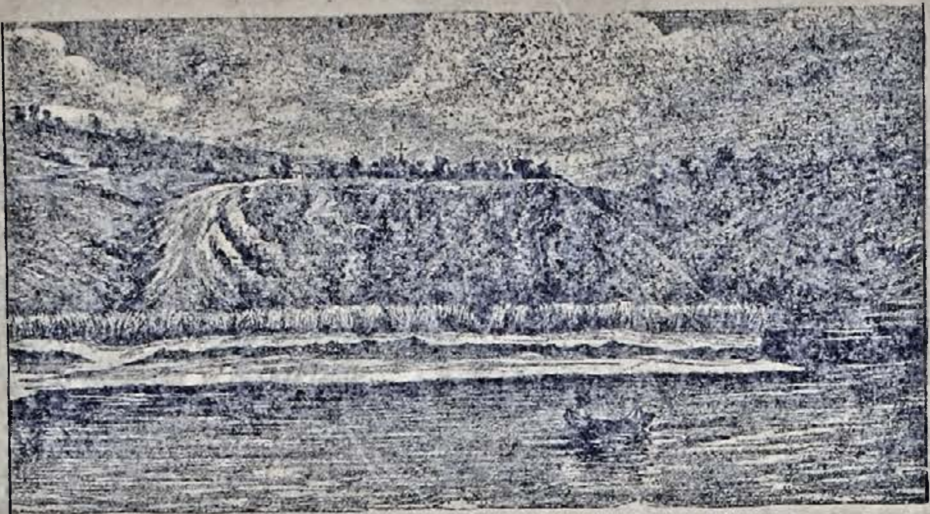
F 39

та Україна не була для Шевченка пустим словом. Не лишень землю і мову нашу, не лише нашу бувальщину і нашу інтелїґенцію, нашу науку і письменство розумів Шевченко під Україною. Розумів Він під тим словом головно міліони нашого простого робучого народа. Отсе у Шевченка є правдива Русь-Україна, за якої волю і добро треба нам бороти ся.

Русь-Україна, незалежна від Польщи і Москви повинна бути державою робучого народа. Отсе є ідеал Тараса Шевченка, яким є пронятї всї його політичні поезії. Шевченко жадає, щоби в вольній Україні не було „ні хлопа ні пана“, то є, щоби всї горожани були рівними людьми.

Ось через се став Шевченко нашим народним Кобзарем-Пророком. Він відчув всї болї нашої найбільшої верстви, нашого селяньства і селянам признав Шевченко перше місце в народній роботі. Сей стан

(Продовжене на стор. 4-ій)

МОГИЛА ТАРАСА ШЕВЧЕНКА НАД ДНІПРОМ.

На Тарасовій Могилі.

(Річ сценїчна).

(Український степ, покритий вечірним легким фіолєтом. Далеко за Днїпром жовта сонїшна смуга.

На право Тарасова могила, до ньої стежка від лївого боку. Коротка павза. — Потім звільна висуває ся двоє людий. Мужчина в віцї до 30 лїт, в одягу інтелїґента і мужицький хлопець більше як десятилїтний. Ступають ледви замітно і стають кілька кроків перед могилою).

Хлопець:

Ось вам, пане — Тарасова могила!

Подорожний:

(Вікриває голову)

Честь і слава во віки і віки!

(По хвили до хлопця):

А чи знаєш, дитинонько мила,
хто то був той — Тарас богонатхний?...
Чи лицар то був, слави неситий,
що мечами гонив душі з тїла,
аж кервою багрили ся ріки,
аж земля стогнала й тремтїла?...
Чи один то з сьвятих оборонців,
що до неба долоні здіймали
і як птахи зривались до сонця,
а на крови в могилу лягали?...
Чи богам був, чи нам грішним ровесник
той великий покійник?

Хлопець:

Був местник,
характерник і чудесник.....
Так найстарші повідають
в селї люди, а вони богато знають,
що було і що знов буде.
То він, кажуть, мав способи
від всїлякої хороби
і таке знав, кажуть, слово,
що вмерлих будив на ново
до житя — а хлопські болї
відчував так як би свої.
Тож, говорять, йшло до нього
з всїх усюдів людий много,
а він кождому дав раду,
як не поміч, то розраду,
як не силу, то надію,
наче дощик в суховію,
наче зорю в нічку темну
поміч їм давав даремну.
А жив в хатї, не в палатї,
і убогі, небогаті
були йому рідня, братя...
Раз, говорять, аж до трону
він дібрав ся покрийому
і промовив там так сьміло,
що аж місто затремтїло,
а найвижші ґенерали,
що від золота сіяли,
як небіщики збілїли.....
І за те ворожі сили
зрадою його убили,
на могилї поховали,
хрест желїзний положили
і решіткою скували.
Але — скажу вам до уха,
що то всьо марна робота,
бо він там лежить і слуха
в ночи тихі, в ранки ясні
як ми терпимо нещасні
і які нам кривди творять,
і як ми мремо від горя.
Аж колись прийде година,
що здійме ся домовина,
що розкриє ся могила.
А з могили встане сила;
а та сила збудить волю,
що дрімає в чистім полю.
І тодї Днїпром у море
понесе ся наше горе. —
Люди так старі говорять.

Подорожний:

І ти віриш?

Хлопець:

Вірю, пане.
А ви як не имете віри,
то заждіть аж північ стане,
аж здригне ся степ розлогий,
аж заграють звуком ліри
всї шляхи і всї дороги,
всї хрести і всї могили,
всьо тото, що пережили!
Тільки бережіть ся, пане,
бо вам волос дубом стане,
бо вам серце спопелїє
бо вам сьвіт цїлий змарнїє
то така велика пісня!
Прощавайте!

Подорожний:

Йди здоровий

(До себе):

і рости в своїй великій вірі,
поки хвиля не прийде обнови,
пок житя не покладеш в офірі!

— — — — — — — — —

(Сонїшна смуга меркне, робить ся темно. Від Днїпра зриває ся вітер, дерева біля Тарасової могили починають грізно шуміти. На могилї з'являє ся сіра постать старезного козака-бандуриста. Хвилю дивить ся, а потім починає говорити голосом грімким і певним):

Українським патріотом бути,
то — не досить на порозі хати,
як нїхто не буде того чути —
українську пісоньку сьпівати!
То — не досить мати в своїм родї
Сагайдачних або Дорошенків,
а синів плекати на Шельменків,
на хабуз в народнім огородї,
на відступників, на зрадників, на Юдів,
на гидких в ордерах страхопудів!
Сором, сором... Безпримірний сором
перед сьвітом, перед власним людом,
що берігсь якимсь предивним чудом
не зіпсутим, божим первотвором!...
Чи на тоє прадїди козацькі
кров свою так щедро проливали?
Чи на тоє предки гайдамацькі
на палях посеред мук конали?
Чи на тоє ті степи безмежні,
як поля пекольні, безбережні
перейшли такі надлюдські болї,
щоб Москві вродити бараболї
і бурак, добірний корм для скотів
і таких нужденних „патріотів“
на хосен і втїху для Москви??!!...
Таж дивіть, дивіть ся, онде дїти
не хотїли мовою чужою
Отченаш до Бога жибонїти,
хоть їх били й страшили тюрмою!
А ви-ж прецінь люди, а не дїти,
а в вас прецінь кулаки і плечі
здоровезні — дужі, — молодечі!
Тільки серця треба розігріти,
тільки души треба розпалити,
щоб почати жити і любити, —
не дрімати, не спати, не гнити!
Схаменїть ся!!

Трийцять міліонів,
а нїчо не видно — крім проклонів,
крім нарікань і плачів на долю,
на біду безвихідну, неволю!
Киньте сльози, а беріть ся дїла,
бо година надходить рішуча.
Чорна хмара над землею сїла,
наступає небувала туга,
блискавки палають, грім грюхоче,
стугонять проклонами могили,
протирай чим скорше очи.
Тут не слїз потреба, тільки сили,
тут тра віри в себе, — а не в чуда!
Перше чудо — серце в груди,
друге чудо — будьте люди,
третє чудо — най люд буде
разом з вами — а ви з людом!
Не на слові — а на дїлї.
Не в книжках і не в ґазетах,
не при чарці, на весїллї,
лиш в тюрмі і на баґнетах —
серце з серцем, груд при груди
все і всюди — а Русь буде!...

Жите Тараса Шевченка.

Дня 9-го марта 1814-го року на Київщинї, в селї Моринцях, у бідного селянина-кріпака Григорія Шевченка народила ся пята дитина, хлопчик Тарас. Злидні панували в хатї. Сімія Шевченків пухла з голоду а дїти змалечку поневіряли ся у наймах. Се було за кріпацтва, коли люди тільки в недїлю або в сьвято робили на себе, а всї буденні днї на пана. Тому то і маленькому Тарасови довело ся зазнати чимало лиха і горя. А найгірше йому стало, як померла його мати, а батько оженив ся в друге: натерпів ся Тарас від лихої матери! Та ще хоть поки батько живий був, то він дбав про Тараса: віддав його до дяка вчити ся письма. Як минуло хлопцеви 12 лїт тодї і помер його батько. Зістав ся Тарас сам на сьвітї, без доброго, ласкавого слова, без пристановища, нїкому непотрібний. Пішов і він у найми. Потім вчив ся малювати у сусїдних малярів, ставав за пастуха, потім знов пішов у найми, аж поки в 16-ім роцї не взяли його до панського двора, де зробили з нього панського козачка-лякейчука. Той пан звав ся Енґельгард. Він помітив, що Тарас має незвичайний талан до мальованя, тай тому віддав його в Варшаву на науку до маляра. Потім переїхавши в Петербург пан законтрактував Шевченка (р. 1831) на чотири роки маляреви Ширяєву. Сей маляр посилав Шевченка малювати по домах дахи, підлоги або малювати стїни і паркани. У Петербурзї довело ся якось Тарасови стрінути ся з земляком, малярем Сошенком а той звів його з московським письменником Жуковським, укр. письменником Гребінкою, та артистами Венеціяновим, Брюловим і другими. Вони побачили, що молоде хлопя є щось незвичайне. Ось і вони викупили Тараса в маю 1838 р. з кріпацтва за 2500 рублів та постарали ся, що його принято до Петербурської Академії. Скінчивши там науку Шевченко вернув ся до Києва, на свою Україну. Вже тодї він мав славу не тільки маляра-артиста, але ще більшу славу письменника-поета, що складав чудові піснї. Він писав по українськи, писав тою мовою, якою гордували пани і перевертнї. Вони казали, що українська мова, се мова хлопів і свинопасів, що ся мова до нїчого не здатна, мертва, хоть нею говорять міліони людий. А Шевченко доказав перед цїлим сьвітом, що тою хлопською мовою мож писати не згірше від панської, московської мови; і він тою хлопською мовою складав такі чудові піснї про безталання Неньки-України та про гірку долю темного люду, що увесь сьвіт назвав Шевченка великим, ґеніяльним поетом.

Та не довго довело ся жити Шевченкови в Київі. В купі з другими людьми його уряд арештував і засудив в салдати. Тараса заслано далеко, в дикі, оренбурські степи. Тут витерпів пост 10 лїт (від 1847-го до 1857-го року) у важкій неволи, серед чужих людий. Важко жити на чужинї, а Шевченкови було ще важче, бо дикий московський уряд заборонив йому писати і малювати. Та нїяка заборона не змогла загасити пламенної поетової думки. Потай, в ночи писав він свої піснї та ховав їх під вистілку і у холяву. Хоть сам був невільником, він сьпівав у своїх піснях про волю, про братерство, любов і рівність усїх людий, про недолю рідного краю. Десятьлїтна неволя підірвала зовсїм здоровлє поета і тому вернувши з засланя прожив всего тільки три роки. Отсих три роки пережив він то в Петербурзї, то на Українї, де посклaдав богато нових вершів і видавав друком писані попереду. І богатоб дав він ще сьвітови чудових творів, коли-б так важка неволя не була підточила його здоровля.

Шевченко помер в Петербурзї в 47-ім роцї свого житя, дня 10-го марта 1861-го року. Помер найкращий син України і не діждав ся побачити на власні очи визволеня з кріпацтва свого народу, за для якого тільки перетерпів.

Тїло його перевезено з Петербурга на Україну тай поховано на високій Днїпровій кручі, біля міста Канева, як сего бажав сам поет. І тепер рік річно десятки тисячів людий, своїх і чужих що лїта прибуває на могилу Тараса, поклонити ся порохам того, „що був серцем України“.

Богато було і є славних письменників у нашого народу, однак нїхто не здобув собі більшої слави як

Шевченко. Він — наша слава і гордощі, наш пророк і учитель. І не тільки ми — Українці — так високо почитаємо нашого Кобзаря, але скрізь, по цілому сьвіті його уважають за одного з найславнійших поетів.

Чому-ж ми віддаємо Шевченкови таку пошану? Бо він є щиро-народний, хлопський поет. Вийшовши з під хлопської стріхи сам на собі переніс усю недолю панського ярма. Все своє житє він болів і терпів за свій бідний, занедбаний, рідний йому український народ. Великий народний заступник він завсігди і всюди боронив народні права. Він так любив свій рідний край, що готовий був перетерпіти все, аби тільки Україна була щаслива...

Незабаром, бо в 1914-ім році настануть столітні роковини уродин нашого найбільшого поета, а в 1911 році мине 50 літ, як він помер. Увесь український народ повинен пошанувати свого найбільшого поета величавим памятником в серці України, в Київі. І сим ділом заняла ся Полтавська Земська Управа, та по цілій російській і галицькій Україні збирає жертви на сей памятник.

Принесіть-же й Ви на се народнє діло і свою жертву. Вшануйте нею память великого поета і мученика українського народу! Нехай не буде на нашій заморській Україні ні одного чоловіка, який не згадав би про Шевченка та не послужив Його памяти!...

СЛОВО.

(В роковини смерти Т. Шевченка).

.....Слово! річ то велика, сьвятая;
Слово — то мудрости промінь,
Слово — то думка людськая.

Поки з сьвітової безодни
Стало Господнє творення готово,
Слово до Бога в простори несло ся,
Господь був сам тоді слово.

І — коли Бог сотворив усі дива,
Землю чудову й небесне склепіння,
І над роскошами сьвіта поставив
Людськую пару, вінець той творіння,

Давши їй душу, безсмертную, вічну,
В ту урочистую, хвальную пору, —
Словом тоді одрізнив він людину
Від усього безсловесного твору.

Люди, ту Божую іскру шанують,
Сьвітить ся в їй бо душа чоловіка,
Сьвітить ся думка людська невмируща
Проміннєм ясним од віка до віка.

Впали всі горді, величні храми
Гарного, пишного краю Гелляди, —
Досі пишає чудова, нетлінна
Елиннів повість, пісні Іліяди.

Кождий народ своє слово шанує,
Ширшає думка і ширшає мова,
Твори фантазії, мрії, науки,
Все зазнача він у гомоні слова.

Кождий народ... Деж України слово?
Краю того, що до моря простяг ся,
Степом широким далеко прослав ся!
Де ти, України слово?

По вертепах-степах,
По байраках-лугах,
Під убогими стріхами хаток,
Тебе треба шукать, як шукає пчола
Десь у квітах захований взяток.

По байраках-лугах,
По зелених садах,
Тихо дівчина „Гриця" сьпіває,
У журливих піснях,
У тих чулих словах,
З-тиха тугу свою вимовляє...

По вертепах-степах
По байраках-лугах,
Просьпівав свою пісню козацьку
Козаченько, йдучи,
Та на Січ несучи
Свою голову буйну, юнацьку!

На чайках, байдаках,
Та на утлих човнах,
Сперечали ся з гомоном моря
Січові сьпівці,
Ті завзяті борці, —
З хмар сьвітила вечірняя зоря...

По великих містах,
По гучних майданах,
Гомоніла козацькая рада;
Гомоніла вона,
Розлягалась луна, —
Подавалась гетьманам порада!

По широких шляхах,
По тернистих стежках,
Кобзарі проходжали сліпії
По убогих хатах,
Степових хуторах,
Пісні-думи сьпівали простії.

Народив ся кобзар, той новий проводар,
Що підслухав кобзарськую мову,
Сьміючи ся, з плачем, свою кобзу торкнув,
Зняв у-голос, прилюдно розмову.

І минає сто літ від тієї пори,
На вік другий уже повертає, —
Україна стоїть, на-около зорить,
У дітей своїх в голос питає:

— Ви, синове мої! міліони-ж вас є,
По широких степах,
По зелених гаях,
Під убогими стріхами люду, —

Розпочніте лишень
Голоснійших пісень,
Щоб луна покотилась усюди!
Щоб у хатах малих
І в палатах бучних,
Моє любеє слово кохали,
Щоб юнак молодий
І школярик малий —
Храми слова мого будували!

О. Пчілка.

ПРОЦЕС
православного ігум. Арсенія
проти менаджера „Свободи" Кон. Кирчова і її редактора Ант. Цурковського.

(Дальше).

Покликано і по правилу заприсяжено Сема Мендельсона, як сьвідка доказового; він зізнавав як слідує:

Допитує п. Ґарван:

Пит.: Де ви мешкаєте, пане Мендельсон? Відп.: В Мейфільд, Па.

Пит.: Яке є ваше занятє? Відп.: Мировий судія.

Пит.: Чи маєте ще яке иньше занятє? Від.: Єсьм купцем і гуртовним продавцем горячих напитків.

Пит.: То ви є, як то кажуть, скваєром? Відп.: Так.

Пит.: А чи ви жонаті? Відп.: Так.

Пит.: І жиєте зі своєю женою та дітьми, чи маєте діти? Відп.: Дітей не маю.

Пит.: Отже жиєте зі своєю женою? Відп.: Так.

Пит.: Чи ви знаєте сю Марію Кринітську? Відп.: Так.

Пит.: Чи можете нам бодай приблизно сказати, в котрім часі в 1907 або 1006 р. прийшла вона до вас на службу?

Судія: Питайтесь його, коли вона прийшла.

Пит.: Отже коли? Відп.: Я думаю, що було се близько.... вона була в прикрім стані яких три місяці, коли станула на службу, так думаю, три або чотири місяці.

Пит.: Чи було се перед Різдвом? Відп.: Гадаю, що так.

Пит.: Як довго вона у вас служила? Відп.: Коли вона була в прикрім стані, то служила у нас який тиждень, заки привела дитину.

Пит.: Породила дитину, чи так треба розуміти? Відп.: Так, породила дитину. Моя мати мешкала тоді зі мною і вона післала її на злоги до сеї жени, бо ліпше було післати її до її землячки, ніж, щоб вона була в нас.

Судія: Питанє звучить, коли? Відп.: Коли вона породила дитину?

Пит.: Так. Відп.: 4-го червня, 1907 р.

П. Ґарван: І близько на тиждень перед тим ви післали її до сеї російської повитухи? Відп.: Так.

Пит.: А як вона породила дитину і скінчились її злоги, то чи вона вернула назад до вас на службу? Відп.: Так.

Пит.: Чи вона служить у вас від тоді? Відп.: Від тоді, з виїмком одного місяця або шістьох тижнів. Вона має сестру, що мешкає десь там в Ню Джерси, і сестра писала її, щоб вона там приїхала.

Пит.: І чи вона там їздила? Відп.: Так, і приїхала назад.

Пит.: Як вона прийшла до вас на службу в місяци марті, чи ви завважали, в якім она є стані? Відп.: Но, ні, по ній зовсім не було можна сего пізнати.

Пит.: А в місяци марті 1907 р. чи ви говорили з нею дотично її стану. Відп.: Моя мати говорила, і я довідав ся про се від моєї матери.

Пит.: А потім, як ваша матір говорила з нею, заки ви дещо зарядили, мали ви з нею яку бесіду? Відп.: З нею?

Пит.: Так з нею? Відп.: Мав.

Пит.: І чи вона робила натяк перед вами — не кажіть, що се було — чи вона натякала на імя батька дитини? Відп.: Так.

Пит.: Чи ви, яко тодішний мировий судія, почнили деякі кроки зглядом сего чоловіка?

П. Сніткін: Прошу одну хвильку, я протестую проти сего, бо воно невідповідне, недорічне і невмістне та ніяк не відносить ся до сих обжалованих.

Судія: Протест ухилений.

П. Сніткін: Застерігаю собі уклінно право відклику. Відп.: Так.

Пит.: Чи знаєте — я покажу вам доказовий залучник 3) для провіреня.

(Документ так зазначено).

Пит.: Я показую вам сей документ зазначений як доказовий залучник 3) для провіреня і питаю вас, чи се є документ, який ви тоді видали, після вашої розмови з Марією Криніцькою? Відп.: Так.

Пит.: Чи се було в марті, 1907 р.? Відп.: Так.

Пит.: Чи було се яких чотири місяці перед народженєм дитини? Відп.: Так.

П. Сніткін: Оборона не противить ся сему, які виясненя дає сьвідок.

П. Ґарван: Я по просту рахував в гору.

Пит.: Чи ви знаєте Андрея Преташа? Відп.: Я не знаю сего чоловіка.

Пит.: Чи після марта 1907 р. і після сего, як ви бесідували з ожаляючим ся сьвідком, пошукували ви за Андреєм Преташом?

П. Сніткін: Протестую проти сего, бо воно невідповідне, недорічне і невмісне.

Судія: Як воно може бути до річи?

П. Ґарван: Ну, моя думка є така...

Судія: Я позволив иншому...

П. Ґарван (перебиваючи): Одинока моя теорія що до допускаємости сего зізнаня є така: оборонець вважав за потрібне вказати при своїх допитах сего ожаляючого ся сьвідка, що після дати очерненя, се значить після 25. червня 1907 р. сей обжалований заявляв....

П. Сніткін (перебиваючи): 1908 р.

П. Ґарван (продовжаючи): 1908 р. заявляв інакше, як вона зізнає тепер при розправі, іменно так, що Арсеній не був батьком її дитини, лише Андрей Преташ. А вони-ж вказали, що перед тим вона зізнавала, що Арсеній був батьком. Закон позволяє мені отже цофнути ся в зад і вказати...

Судія (перебиваючи): Але не в зад перед уродинами.

П. Ґарван: Моя думка є така: теорія закона після мого розуміня є така, що коли особа заявляє в суді при розправі на допити прокуратора а потім на допити оборони обжалований вказує, що перед розправою вона противно зізнавала, то держава або сторона, яка взиває її до суду, мають право вказати на те, що перед мнимою противорічною заявою, вона зізнавала так само, як зізнає тепер при розправі. В сім випадку я хочу вказати, що чотири місяці перед народженєм дитини вона зложила заяву перед мировим судією тамошної місцевости дотично сего, хто був батьком дитини, яка то заява є згідна з її зізнанєм в суді.

Судія: Я недумаю, щоб ви могли так поступати.

П. Ґарван: Коли Сьвітлий Суд рішає проти мене, то я хилюсь перед більшою мудростію Сьвітлого Суду.

Судія: Піддержую спротив. Я позволив вам доказати, що вона складала заяву. Оборона противить ся, щоб сю заяву наводити, на сій основі, так здасть ся мені пане Сніткін, бо вона не була зложена в присутности обжалованих.

П. Сніткін: Се правда, Сьвітлий Суде, дійсно правда, що се лише поголоска. Мій товариш ошибаєть ся що до правил доказовости.

П. Ґарван: О, ні, я не ошибаюсь. Ми так само поступали при розправі Патрика.

Судія: Спротив я піддержав. Я позволив вам лише сказати, що там була зложена заява і подане імя особи.

П. Ґарван: Чи ви знаєте, де є Андрей Преташ?

П. Сніткін: Спротивляюсь, бо се невмістне, недорічне і невідповідне.

П. Ґарван: Се лише для виясненя його неприсутности.

Судія: Я позваляю вам виснити се на сій підставі, що прокуратор хоче виснити неприсутність особи.

П. Сніткін: Застерігаю собі уклінно право відклику.

F 40

Відп.: Коли Констабель прийшов до дому, де він харчуєть ся, то там його не застав і там йому сказали о що ходить, і коли він довідав ся, що його мають арештувати, він від'їхав до Клевлянду, Огайо.

П. Сніткін: Вношу, щоби счеркнути відповідь.

Судія: Счеркніть її.

Пит.: Чи ви самі могли його відшукати? Відп.: Ні.

Пит.: Чи ви старали ся відшукати його? Відп.: Так, я старав ся.

П. Ґарван: Яка є найблизша стація від сего монастиря? Відп.: Канаан віддалений від него около півтретя милі. но дорога веде через ліси. Загально ходять до Фейрвю, що значить около чотири милі. З Фейрвю до сего монастиря є возова дорога.

Пит.: Що ви маєте на думці під сим словом „стація"? Відп.: Стаційку.

Пит.: Якої зелізниці? Відп.: Делаваре і Ґудсон Комп. Тамтуди не ходять трамваї.

Пит.: Чи трамваї зовсім тамтуди не ходять? Відп.:

(Продовженє на стор. 7-ій).

„SWOBODA“
(LIBERTY)
The Ruthenian Weekly
184 Hudson Str.,
Published every Thursday at
184 Hudson St., New York, N. Y.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

REV. P. PONIATYSHYN,
Superintendent
Box 112, Elizabeth, N. J.
адреса мешканя:
326 Rose Hill Place,
ELIZABETH, N. J.

ANTH. CURKOWSKYJ,
editor
184 Hudson Str.,
NEW YORK, N. Y.

K. KIRCZOW,
manager,
NEW YORK, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906, at the Post Office at New York, N. Y. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода“

часопись для руського народа в Америцї і орган „Р. Н. Союза“, виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америцї на 12 місяців $2.00
до стар. краю на 12 місяцїв $2.00
в Америцї на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Грошї треба посилати в реґістрованім листї, або через експресовий, або почтовий money order (мони ордер). Money order то є карточку, котру дістанете від почтаря або аґента на експресовім офисї, пішліть нам бо без того ми не годні гроший дістати.

Адрес:
„SVOBODA“
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи непригожі до друку нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся її звороту і не було залучено марок на зворот.

В справі кольонїзації Мексика.

Коли лишень вирину́ла на дневний порядок справа кольонїзації Мексика, уряд Р. Н. Союза, як сего від нього і жадано, починив всякі кроки, щоб розсьвітлити справу та забезпечити делеґатам, які малиб оглянути землю, вільний переїзд там і назад. На дотичний лист писаний від Уряду Р. Н. Союза наспіла відповідь, яку подаємо в цілости та без ніяких змін:

San Carlos 1--13 1910.
Mr. Jadlowsky, Secretary of the Ruthenian Nat. Union
Box 76 Jersey City, N. J.

Вповажаний Добродію!

Ваше письмо з дня 22. с. м. зістало припоручене менї до залагодженя та до завязаня близших та тіснїйших стосунків з „Союзом“ в цїли кольонізації землї в Мексико.

Нині відношусь до нашої канцелярії в Del Rio, щоб вислано всякі близші інформації жадані (до днесь ніяких інформацій не було. — Ред.), сподїюсь, що їх отримаєте рівночасно з моїм письмом.

Для нас Руснів лишаєсь одно, т. є. взяти около 5000 акрів землї під опіку „Союза“ на котрім то обшарі можна помістити около 100 родин в першім роцї, числячи по 50 акрів ірреґованої землї для кождої родини, що єсть вистарчаючим на рахунок дво-річних жнив та доходу з землї ірреґованої.

Земля не ірреґована положена дальше в Мексико, а добра під управу продуктів, належить до приватних осіб, та може бути віднаймлена під кольонїзацію від 50000 почавши акрів в цїнї по 2 до 3 долярів. Земля ірреґована знаходить ся лишень в Стейтї Coahuila, на що сам уряд призначив $4000000 на систем водяний (ірреґац.).

Хто хоче отримати землю дістає всякі полекші і поміч і кождий, складаючий около 200 дол. отримує всьо потрібне до господарки на виплат.

Єсли буде вибраних 3 делеґатів прошу нам донести, а властиво прошу дати менї знати, а ми оплатимо половину коштів з New York до Del Rio вибраних делеґатів.

Коли вибрані делеґати будуть мали охоту оглянути й землю не ірреґовану коло Mexico City я буду старав ся о вільний переїзд там і назад (до Mexico City, назад Del Rio).

Очікуючи відповіди, я остаю,
З глубоким поважанем
А. Вала, урядник.

В виду того, що справа кольонїзації є надто важним питанєм, щоб про нюмогли рішати одиницї, та в виду значних коштів, які мусїли-б спасти на Р. Н. Союз, коли-б він висилав делеґатів на свій кошт, вважаємо за найвідповіднїйшу річ, відложити цїлу справу аж до сегорічної Конвенції. На Конвенції з'їдуть ся делеґати з кождого відділу, які повинні знати імена і число осіб охочих на поселенє в своїм відділї, і тодї вибере ся евентуально делеґатів та порішить ся катеґорично усю справу.

Від Уряду Р. Н. Союза.
Д. Капітула пр.,
С. Ядловський с. фін.
Т. Лабовський с. рек.

Спис людности в Злуч. Державах а Славяни.

Послїдними днями дійшло до нашого відома, що починаючий ся з днем 15-го цьвітня с. р. спис людности Злучених Держав має бути гробарем усїх славянських народностий, походячих з Австрії і Росії, винявши одних Поляків і Чехів. Уряд конскрипційний в Вашинґтонї видав припорученє для тих людий, що будуть переводити конскрипцію, щоб в рубрицї конскрипційного бляикету „народність“ не виписували дійсної народносви чоловіка, але тільки політичну державу, з якої він походить. В сей спосіб Русин, уроджений в Галичинї не має бути записаний Русином, але Поляком або Австріяком (отже буде причислений до такої народности, якої зовсїм нема під сонцем); Русин знова прийшовши тут з угорської сторони буде в конскрипційнім бляикетї фіґурувати як Мадяр.

В сей спосіб не узнано як народність Руснів, Словаків, Словінцїв, Хорватів і Сербів (походячих з Австрії). Всї ті народности поручено записувати як „Austrians“ або „Hungarians“.

Переглянувши всї видані дотепер інструкції в справі цензусу ми переконали ся, що у них дійсно є найвиразнїйше сказано, аби в нїяким випадку не увзгляднати народности, але виключно тільки політичну державну приналежність. В сей спосіб переведений спис людности в Злучених Державах урядово ствердить, що тут зовсїм нема анї Русинів, анї Словаків, Сербів, Хорватів або Словінцїв, але суть самі Поляки, Гунґари, або неіснуюча під сонцем якась австрійська народність. Що більше, сї дотеперішнї інструкції доведуть навіть до таких абсурдів, що приміром Нїмець уроджений в Франції буде урядово признаний Французом, а Француз уроджений в Іспанії, Іспанцем, Русин знов уроджений в Румунії — Румуном і т. д.

Одинокий виняток становлять Чехи, при яких має писати ся „Bohemia“ і Поляки, при яких імени має бути написано „Poland“ з додатком, чи се є австрійський, нїмецький або російський Поляк. Решта всї будуть самі тільки Гунґари і Австріяки.

На сю страшну кривду, заподїяну Славянам тутешним урядом, зірвали ся перші Словаки. Уряд „Словенской Лїґі“ сейчас віднїс ся до сенатора Злучених Держав, Ґ. Т. Олївера який і признав, що таке поступованє уряду булоб величезною помилкою. Рівночасно вислано і письменний протест до директора конскрипційного бюра, та завізвано на день 7-го с. м. до Пітсбурґа делеґатів усїх інтересованих народних орґанізацій та часописий. Уряд Р. Н. Союза і редакція „Свободи“ сейчас взяли удїл в сїй акції в обороні подоптаних прав нашого народу і коли відповідь сенатора Олївера і директора конскрипційного бюра не буде вдоволяюча, разом з урядниками орґанізацій словенських, хорватських, словінських, сербських і румунських удадуть ся до Вашинґтону до президента, щоб жадати зміни інструкції в тім напрямі, аби вона увзгляднювала їхню народність.

Відповідь сенатора і директора має наспіти в понедїлок, се є 7-го с. м. до Пітсбурґа, де власне представителї сих всїх народностий суть зґромаджені. Від сьої відповіди залежить дальша наша акція в сїй справі.

Перед Конвенцією.

Подавши свою гадку дотично забезпеченя членів Р. Н. Союза на случай старости чи калїцтва в 5-тім ч. „Свободи“, я сам якось зачав сумнївати ся, чи така гадка часом ще непередвчасна.

По обговореню однак тої самої гадки яснїйше д. Ів. Арданом, бувшим редактором „Свободи“, прийшов я до сього заключеня, що єслиб поміж нашими робітниками було меньше роздорів, а більше доброї волї та народньої солідарности, більше систематичної працї як криків то у таких питанях, як прм: загальна просьвіта, потреба основаня висшої школи, основанє читалень, драматичних кружків і т. п., не говориліб завсїгди лишень одиницї, але кинена гадка приймала-б ся, росла замінювала ся в дїло. У таких питанях, котрі тикають ся цїлого загалу, заговоривби цїлий наш загал, усї части ни нашого суспільства й то без ріжницї партійних переконань.

Як робітник, не маю в звичаю мішатись в такі питаня, як прм. реорґанїзація наших шкіл і церквей. Лишаю се людям компетентним.

Але де йде про робітничу справу, де йде про добро моїх братів робітників, тих нещасних невільників буржуазійної касти, будь що будь почуваю ся до обовязку сказати і своє слово. Щоб однак знова не посудив мене хто-небудь, що як раз перед Конвенцією „Р. Н. Союза“ забираю голос, тому заявляю отверто, що до піднесеня гадки дотично забезпеченя членів „Р. Н. С.“ спонукав мене ось сей факт:

Перед недавним часом вступив тут один із наших добряг в члени місцевого відділу Р. Н. Союза.

Мимо тяжких родинних обставин, обтяжений численною сїмією, під взглядом місячних вкладок і розмету до гол. каси „Р. Н. С.“ вивязував ся він з справдїшним козацьким завзятєм.

„Собі і дітям від губи відійму, а тут дам, бо се наше спільне“, говорив бувало наш сердега.

Нещастє хотїло, що настало звісне лихолїтє.

Фабрикант обмежуючи скалю своїх продуктів, повидаляв з працї більше число робітників, а поміж ними знайшов ся майже на бруку і наш неборачиско. Але розмет до Союза платив... В хатї у него жінка, кількоро обідраної дрібноти каменичник за неплаченє „ренту“ викинув на вулицю. Скитавсь як міг, запожичивсь у добрих людий, але при місячних вкладках до Союза не бракло нїколи нашого сердеги!

Знеможений надмірною працею, та журбою: „що буде завтра“, підупав на здоровлю, а відтак і на добре розхорівсь, так, що звалившн ся з ніг, не встав уже більше...

„Жінко, продай все що у нас має ще яку сяку вартість, навіт слюбні обручки а заплати „мітинґ“, бо інакше всьо пропало“ — говорив покашлюючи до жінки.

І поставив на своїм!

Він вмер, а нещасна вдовиця з одержаного посмертного в сумі $1000 з каси „Р. Н. Союза“ поплатила довги, кошт похорону, шпиталь, а в додатку відложила для себе і дрібних сиротят на „чорну годину“ якийсь цент.

А однак хто знає, чи приміром як раз тих пару центів, котрі лежать тепер в банку, єслиб вони були з'ужиті на поправленє харчу, не вратували нещасній вдові дорогого мужа, дрібним сиротятам батька?

Се один з тисячних мабуть фактів.

Оджеж, обговорена д. Арданом гадка, що Р. Н. С. платить за богато, але „помершим членам“, як раз влучна і гідна, щоб нею заінтересували ся не тільки ті, котрі справдї бажають добра нашому чорноробови, але в тій справі повинні заговорити при помочи нашої преси усї наші Союзовцї, не оглядаючись один на другого, як се практикуєсь поміж нами звичайно.

У кого хвилька вільного часу, а недороге чорнило та папір, повинен висказати свою гадку, позаяк лишень спільними силами з'уміємо двигнутись та глянути сьмілїйше в очи усїм невдачам народної судьби.

Михайло Беля.

В 49-ті роковини смерти Т. Шевченка.

(Продовженє з 1-ої сторони).

бажав бачити Шевченко просьвіченим, вільним, заможним і независимим господарем на своїй земли. Отсе є Шевченкова Україна.

Своєю поезією дав нам Шевченко програму нашої політичної роботи. Він поставив нам цїль перед очи. Він запалив в наших серцях любов до нашої бувальщини і до нашого поневоленого народа і дав нам в своїх поезіях найвисшу цїль нашої полїтичної роботи: визволити весь український народ з московсько-ляцької неволї і основати независиму державу нашого робучого народа, то є независиму Русь-Україну.

І ми зробили вже шмат дороги. Нарід прокинув ся, просьвіта поступає, сьвідомість росте. Се Шевченкова заслуга. Ми робимо лиш те, що Він звелїв нам робити і не устаємо в роботї, бо время люте. І чим раз більше народних робітників йде за покликом Шевченка. Виростають з під хлопських стріх, і йдуть між народ сїючи зерно правди. І ми боремо ся, а побіда буде наша і сповнять ся пророчі Шевченкові слова, якими взивав нас до борби:

Боріте ся, поборете
Вам Бог помагає
За вас сила, за вас воля
І правда сьвятая.

Схаменїть ся, будьте люди!...

Наш Русин вміє тільки плакати та нарікати. Але коли прийде до якоїсь позитивної роботи, хотяйби се була і найменча дрібниця — тодї його вже нема. Тодї бере верх у нього лїнивство, і він, хотяйби і знав зовсїм певно, що завтра йому вріжуть кавалок носа або уха, то таки днесь ще полїзе найспокійнїйше на запічок спати, та позіваючи, скаже: „якось воно то буде; добре, що хоть днесь ще маю спокій!...“

Американські шовіністи приложили ніж до горла цїлій нашій еміґрації, ухвалюють права, після яких кождий еміґрант, чи він пробуває тут день, чи 20 літ, буде уважати ся на рівні зі злодіями, палїями, різунами і розбишаками, „Свобода пише про се величезні статї (ч. 4 і 9), подає навіть готові формулярі з протестом, на якім лиш треба покласти свій підпис, витяти і вложити в коверту — і щож з того?... На кільканайцять тисяч передплатників спромогло ся на надісланє підписаних протестів аж — тільки не сьмійте ся — не цїлих 200, словами: **двіста!**

І чиж се не обридлива байдужність, гниль і лїнивство?... І чи дивниця, що наш народ деруть зі всїх боків, рвуть і плюгавлять, коли сей народ не почуває ся навіть на стільки до людської гідности, щоб хотяй пальцем проти сего кивнути?... Нас плюгавлять, ухвалюванєм драконських прав плюють нам в очи!... А ми!?... Ми спокійно дивимо ся на се, бо лїнивство у нас так загнїздило ся, байдужність до того степеня війшла вже в нашу кров і кість, що не позваляє нам навіть жертвувати для спільного добра **одну мінуту.** Бо стільки хиба часу потрібно, аби петицію витяти з часописи, підписати, вложити в коперту, заадресувати її а вже йдучи до роботи можна її кинути в почтову скринку. І чи так поступає народ, який хоче мати поважанє у чужих?...

Народ так поступаючий, сам себе засуджує на смерть.

Глядїть на Словаків, Поляків, Чехів, Нїмців і т. д. Вони на першу вість про сї драконські антиеміґраційні закони зірвали ся як один муж і засипали Вашинґтон сотками тисячів протестів. А ми, яких сї нові закони найбільше діткнуть, бо видадуть нас на ласку і неласку наших найбільших ворогів мовчимо, начеб води в рот набрали або начеб цїла справа йшла про се, що хинським мандаринам пообрізували коси.

Встид і ганьба!...

Однак ми все таки віримо і надіємо ся, що хоть тепер обізве ся у наших людий почуте людської гідности. Тому то ще раз подаємо тут сю петицію.

До
Його Достойности,
ПРЕЗИДЕНТА ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ
і ЧЛЕНІВ КОНҐРЕСУ.

Я, нижше підписаний так в імя людскости як рівнож маючи на увазі добро загалу населення Злучених Держав уклінно протестую проти ухваленя і влученя в почет обовязуючих прав, проєктів закона, находячих ся власне під пору під обрадами Конґресу а тикаючих ся еміґрації.

Ухвалене сих проєктів виключить одним почерком пера тисячі а тисячі здорових і чесних людий, які своїми кваліфікаціями знамените надають ся на горожан сего краю. Що більше, ухвалене сих проєктів розірве на віки богато таких родин, яких члени уже тут давнійше стало осіли.

Місто ухвалювати нові заострення еміґраційних приписів, взиває ся Уряд, щоб сей взяв під свою опіку новоприбувших еміґрантів в тих частинах краю, де показав ся брак занятя і праці.

(Імя) ....

.... (вулиця)

(місто) ....

(стейт) ....

Просимо її сейчас підписати і відворотною почтою прислати на нашу адресу. Підписувати мають **усі**, не тільки самі сітізени. Петиция ся є виробления завязаним в Ню Йорку спеціяльно в тій цїли товариством для підмоги еміґрантів, в склад якого то товариства входять всї народности та много визначних Американцїв; се товариство зібравши петиції від всїх народностий вишле з ними спеціяльну депутацію до президента Злучених Держав, жадаючи від нього запереченя сего драконьского права.

Справа ся є першорядної ваги і тому просимо отсею дорогою наших Вп. Отців, пояснити її при нагоді народови.

А до усіх кличемо в послідне:

„Схаменїть ся, будьте люди!...“

Від Головного Уряду Р. Н. Союза в Америці.

Розмет Р. Н. С. за місяць Лютий 1910.

Від. 234.	Ґенеґа Лука, ум. 9,1 1910 .	$ 500.00
„ 135.	Пішко Мих., ум. 27,1, '10 .	1000.00
„ 187.	Денько Мих. ум. 31,1, '10 .	1000.00
„ 134.	Скальский Павло, ум. 5,2, '10 .	1000.00
„ 134.	Матуш Василь, ум. 5,2, '10 .	1000.00
„ 6.	Спащук Василь, ум. 7,2, '10 .	1000.00
„ 205.	Ксеня Шміґель, ж. Ів., ум. 10,11, '09	400.00
„ 182.	Марія Рогос, ж. Григ., ум. 19,12, '09	400.00
„ 185.	Теодозія Вабей, ж. Ілії, ум. 25,12, '09	400.00
„ 62.	Маріянна Бучек, ж. Йосифа, ум. 5,1, '10	400.00
„ 108.	Ева Кудерек, ж. Миколая, ум. 11,1, '10	200.00
„ 212.	Зузанна Юрченко, ж. Ів. ум. 13,1, '10	400.00
„ 102.	Марія Подлужний ж. Сем., ум. 26,1, '10	400.00
„ 140.	Текля Половіщак, ж. Мик., ум. 28,1, '10	400.00
„ 92.	Федорів Максим, запом. . .	200.00
„ 108.	Терпливец Миколай, запом . .	100.00
„ 147.	Вавришко Олекса, запом. . .	100.00
	Виплачено запомоги на суму	$8.900.00
	Платня головних урядників за Лютий	190.00
	Адміністрація Союза за Лютий	170.00
	За Filing Cabinets, fire proof	250.00
	Весь розхід виносить	$9,510.00

Розмет платить 11,626 членів на ціле посмертне (кождий по 77 цнт.) і 1630 членів на пів посмертного (кождий по 39 цнт.)

Крім того кождий член платить на орґан „Р. Н. Союза“ по 10 центів, на Резервовий Фонд по 2 центи, на Народний Фонд по 1 центі, на Фонд Вдових по 1 центі.

Член на ціле посмертне платить 91 цнт. а на пбловину посмертного 53 центів.

А. Шаршонь, гол. касієр. *С. Ядловский, гол. секр*

Дм. Капітула, гол. предсід.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАР.

Март.

10	Ч	Тарасія
11	П	Порфирія
12	С	Прокопія
13	Н	Сироп. Василия,
14	П	Евдокії
15	В	Теодота св.
16	С	Зенонона, Евтр.

— В честь Т. Шевченка. По всій Україні, так як і й Галичині, ладять наші народні товариства обходи в 49-і роковини смерти нашого Кобзаря Тараса Шевченка. По многих наших селах у Галичині приготовляють ся також вечерки в честь нашого Тараса. Годило би ся, щоби кожда наша читальня в Америці, кожде наше товариство спомянуло Батька Тараса таким обходом, на який може спромогти ся: Відчит, деклямації, сьпів і т. ин. До тепер, о скільки знаємо ладять усї нюйорські товариства на день 2-го цьвітня великі вечерниці в честь незабутнього Кобзаря.

— Хінські часописи. В Хінах властиво нема зовсїм часописий таких як у нас. Так звані „письма“ — крім кільканайцяти, які виходять в пристанях, приступних для Европейців, — не містять принайменше відомостий про випадки і подїї з біжучої хвилї. Змістом їх є переважно казки, поеми, жарти, анекдотки і т. д. Про швидкість інформаційну китайский читач зовсїм не дбає, виходячи із заложеня, що наколи має про щось дізнатись, то на се завсїгди має доволї часу. Тому то й не дивниця, що в деяких хінських „часописях“ ще в нинїшних часах можна стрінутись з описом війни Китайців з Европейцями, котра відбулась перед девяти роками. Розуміє ся само собою, що Китайці після опису своїх часописий у всїх війнах бувають побідниками. Є часописи, яких редактори не мають навіть понятя о сїй війні і ніколи про щось подібного не чули. Часописи в глубині Китаю не виходять в означенім часї. Редактор видає число і накладає на него цїну, яка єму до вподоби. Звичайно він сам, у власній особі, продає числа своєї часописи по ярмарках і публичних дорогах, а бере за них все, що лишень вдасть ся: рибу, хлїб, риж, старе одїнє. Се послїдне має найбільшу вартість. бо звичайно буває й таке, що китайський редактор торгує рівночасно і переношеними річами...

— Град метеоритів. В Муджельо коло Фльоренції показало ся сими днями незвичайне явище природи. Вечером по хмарнім і дощистім дни впав нагло на поле град каміня, та наробив великої шкоди у винницях і садах. За хвилю хмари розійшли ся і на небі показала ся ясна комета. Населенє сильно налякало ся тим явищем. Обсерваторія у Фльоренції виказала, що були то метеорити.

— Портрет Т. Шевченка. Якийсь добродій Прокофєв, що проживає в Ялтї, звернув ся в предлогою до київського городского голови І. Н. Дякова купити у нього для музею імени Т. Шевченка автопортрет поета. Пропозицію д. Прокофєва передано секретарю зєднаного комітету по будівлї памятника Т. Шевченка гласному І. Щітковському. („Рада“).

— Князь — жебраком. В місті Таганрозї у Росії, пізнали сими днями між тамошними старцями-жебраками князя Болховського. Родом він з казанської ґубернії. В молодости покинула єго жінка і вступила до театру, тодї князь роздав своє майно між родину, а сам пішов по Росії богомільцем. Ходив по відпустах, а вкінци пустив ся на жебрацтво, бо не було з чого жити. До того, що він з княжої родини, він нікому не признавав ся. Аж в приюті для убогих в Таґанрозі припадково пізнали єго. Князь-жебрак має тепер 52 лїт, уміє кілька чужих мов і взагалї є образованим чоловіком.

— „Заяці“ в поїзді мінїстра. Оноді приїздив з Петербурга на Україну до Катеринослава російский мінїстер війни Сухомлїнов. Коли він вертав назад до Петербурга, почув одної ночи, що хтось лазить по даху єго ваґона. На найблизшій стациї переконались, що були се „заяці“, то є такі „пасажери“, що їздять без білєтів. Кондуктори сховали їх на дах зелїзничих ваґонів, а они попали якраз на віз мінїстра. За се цїла бриґада зелїзничників того поїзду зістала видалена зі служби. Ходять знов слухи, що ті нїби „заяці“, мали бути революціонерами, тай хотїли виконати атентат на мінїстра.

— Жидівський наїзд. Жиди — се нарід навскрізь ґешефтярський. Найбільше поселюють ся їх там, де нарід найтемнїйший. З темним народом найлекше робити „ґешефти“. Найбільше тому є Жидів в Галичині і на Угорщині. З сих країв хотять мати Жиди своє царство. Союз Жидівсіонїстів в Парижи видав і розіслав до Жидів в цїлом сьвітї таку відозву: „Братя Єдиновірці (Жиди)! В цїлім сьвітї нема нинї кутика землї, котрий би до нашого ним заволодїия і виключно над ним пановання, так добрим ся надавав, як земля Угорська і Галицька! Сї оба краї мусять бути нашими (жидівськими) краями, все нам тут сприяє для того! Старайте ся всї братя Євреї, старайте ся всїма силами заволодїти, запанувати цїлком над тими землями, старайте ся виперти із них всїх християн із всего їх дїловодства і стати ся єдиними нерозлучними панами краю! Старайте ся все то, що нинї ще до них належить, загорнути і спіймати в свої руки, а єсли не маєте до сего самі достаточних середників (грошевих), то наш Союз, товариство наше в Парижи, вам їх достарчить і допоможе, кілько буде потреба. Наш Союз збирає жертви на тоту цїль і надсподївано впливають жертви до нашої каси на вирване землї Галицької і Угорської із рук Галичан і Угрів а віддане її виключно в посїдане наше (жидівське). Складають ся богачі цїлого сьвіта, дають великі жертви! І ви зєднайте всї свої сили, щоби сю цїль, котру вам вказуємо, чим скорше вповні досягнути!...“

— Тайне подружє царського брата. З Парижа доносять, що сими днями великий князь Михайло, одинокий брат царя, заключив тайне, морґанатичне подружє, без царського дозволу. Молода його жінка має за собою вже два розводи. Є вона донькою російського сенатора і вийшла була спершу за московського мілїонера Сергія Мамонтова. Тоді познакомив ся з нею великий князь Михайло, що уходив за наслїдника престола, бо цар ще не мав сина. Вел. князь залюбив ся в Мамонтовій і для тої любови гарна женщина взяла зі своїм чоловіком розвід. Але що її любовні зносини з великим князем не подобали ся дуже родинї сенатора, то вона заключила фіктивне подружє з одним офіцером, не розлучаючись очевидно зі своїм властивим любовником. Але й сього було вел. князеви за богато і він остаточно рішив ся заключити справдїшне подружє з гарною женщиною. Річ природна, що наперед наступило розвязане позірного подружя з офіцером. Наслїдком того подружя вел. князь Михайло стратив всї свої достоїньства при російській армії, як се було з його вуйком вел. кн. Павлом. Але подібно як було в тім випадку, при відповідній нагоді всї ті достоїньства і почести можуть бути йому привернені. Великий князь Михайло має тепер 32 роки.

— Про комету Галєя пише в париськім дневнику Matin лїонської обсерваторії, Андре. Дня 18. мая с. р. наша земля буде находити ся в хвості комети — пише п. Андре. Щож тоді нас жде? В кождім разї не загальне знищене всїх творів на земській кулї. Бож земля наша вже нераз находила ся в хвостах комет і нїчо їй не стало ся. Так прим. в лїтї 1861 р. перелїтала наша земля через хвіст комети і астрономи пильно слїдили за змінами в атмосфері. В Бразилії замічено дня 30. марця того року незвичайне зарожевлене цїлого неба, натомісць в Льондонї було тоді небо жовте і легко фосфоризуюче. От і всї прояви побуту в хвості комети. Хвіст комети Галєя буде мати — як догадують ся — 100 мілїонів кільометрів довжини, а що комета буде віддалена від землї на 24 мілїонів кільом., то будемо доволї глубоко в хвості комети. Можна догадувати ся, що тоді виступлять ті самі прояви, що були в 1861 р. та що теплота трохи піднесе ся. Вкінцї п. Андре виключає можливість зудару ядра комети з землею, хиба, що комета зійшла би зі своєї дороги, означеної астрономами.

— Бунт ізза сьвяченої води. В Теодозії на Кримі (в Росії) заказала дирекція зелїзниць брати до особових ваґонів „сьвяту“ воду, котру Магомеданцї везли з Мекки від гробу пророка Магомета. Тоді сотки Татарів кинули ся на шини перед льокомотиву і заявили що радше згинуть, чим розстануть ся з „сьвятою“ водою. Иньші окружили дворець і зачали грозити, що розиесуть його до фундаментів. Тоді дирекція уступила і позволила вносити до особових ваґонів величезні начиня з „сьвятою“ водою.

СПРАВИ Р. Н. СОЮЗА.

Покровитель і почетний член Р. Н. Союза.
Їх Преосьвященство Стефан Сотер Ортинський, перший руський епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С." на роки 1908—1910.

Духовний управитель:
о. Михайло Балог, [illegible] Carson st. S. S. Pittsburg, Pa.

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Федор Ґут Кульчицький, Pittsburg, Pa.

Касієр:
Алексій Шарпонь, [illegible] Pine & Franklin St., Shamokin, Pa.

Секретар фінансовий:
Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар рекордовий:
Теодосій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Радні:
Михайло Беля, Holyoke, Mass.
Петро Ярема, New York, N. Y.
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
Ана. Стефанович, Pittsburg, Pa.
Алексій Горбаль, Derby, Conn.
Михайло Чеґін, Cleveland, O.

Контрольна Комісія:
о. Д. Добротвор, 25 Chestnut St. Yonkers, N. Y.
Василь Гришко, 439 N. 6th Ave. Scranton, Pa.
Михайло Бабій, 391 Maple Ave Kingston, Pa.

Директор друкарні:
о. Н. Понятишин, Box 112, Elizabeth, N. J.
адреса [illegible] 318 Rose Hill Place, Elizabeth, N. J.

Редактор:
Антін Цурковський 184 Hudson Str. New York, N. Y.

Менаджер друкарні:
К. Кирчів, 184 Hudson St., New York, N. Y.

Головний орґанізатор:
Мих. Беля, 56 Hamilton Str., Holyoke, Mass.

Головна Канцелярія Р. Н. Союза знаходить ся під числом 123 Sussex St., Jersey City, N. J.

[illegible] Н. СЕКРЕТАРІВ [illegible] Н. СОЮЗА.

[illegible] раз на все, що [illegible] качі до каси Р. Н. [illegible] ся так: на то- [illegible] чеках виписує [illegible] hon, Shamokin, [illegible] аписаний то- [illegible] не лосилає ся [illegible], але враз з ви- [illegible] Секретаря. Го- [illegible] тар опісля відси- [illegible] лов. Касієра.

С. Ядловский,
Голов. Секретар.

Відозва

до всїх Вп. Секретарів і Орґанізаторів Відділів Р. Н. Союза.

Звертаємо отсим увагу пп. Секретарів, щоби не присилали декларацій без виповненя сьвідоцтва лїкарського, яке находить ся на другій стороні декларації, позаяк такі не будуть приняті.

Рівнож при виповнюваню декларацій просимо на те уважати, щоби на декларації було подано на яке посмертне член хоче належати, кілько має він і його жена літ, імя жени або якого иньшого члена родини, після того, кому член записав посмертне.

Член, котрий не вміє писати, має зробити на деклярації пером знак хреста, уміючий писати має підписати ся власноручно на обох сторонах деклярації.

Місячні справозданя т. є. друки на жовтих картках, як також адреси нових членів прошу виповнювати і присилати враз з деклярацїями і розметом.

Від Головного Уряду Р. Народного Союза.

Д. Капітула, гол. предс. Т. Лабовський, гол. рек. секр.

Ч. 1214 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Михаїл Бенца отримав як посмертну запомогу по жені Терески з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
W. Brownsville, Pa. ......1910.
Михаїл Бенца.
Сьвідки:
Чалий Федина.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Віддїл (число) 6.
Василь Сокол предс.,
Іван Петришко секр.

Ч. 1216 КВІТ $200.00
на двіста долярів, котрі п. Петро Рабець отримав як посмертну запомогу по жені Марії з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Scranton, Pa. 27. февру. 1910.
Сьвідки:
Андрей Мартин,
Авґуст Дуркот,
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Віддїл (число) 169.
Іван Дрозд предс.,
Лешко Демко секр.

Ч. 1234. КВІТ $43.10
на сорок три долярів 10 центів, котрі п. Михаїл Мацко отримав як посмертну запомогу по сині Михайлї з Головної Каси Руского Народного Союза в Америці.
Mt. Carmel, Pa. 12-го феб. 1910.
Михайло Масура.
Сьвідки:
Іван Ятко,
Андрей Мильо.
Від місцевого Уряду Руского Народного Союза в Америці. Віддїл (число) 5.
Іван Ятко предс.,
Андрей Мильо секр.

Рух

в віддїлах Р. Н. Союза.

PASSAIC, N. J. бр. сьв. О. Николая, від. 42 подає до відомости всім членам що мітинґи братства від тепер будуть відбуватись в кожду другу неділю по першім о другій годині по пол. в гали Mokrai Brothers, під числом 159 4-та ул. cor. Hudson st. Пассайк, Н. Дж. Взиває ся членів, щоб кождий старав ся прийти всегда на мітинґ. — Ад. Ящишак пр., Кост. Петрик кас., Александер Хованець секр.

HAZLETON, PA. бр. сьв. Ар. Михаїла, від. 85 подає до загальної відомости, що на річнім засїданю вибрано слідуючий уряд на рік 1910: М. Мардпняк пр., Онуф. Шараварко з. пр., Адам Романьчак сек. фін., Клим. Кравчук секр. рек., Анд. Пелехач кас., Алех. Дріль і Йоан Радиньский дозор. каси, Сташко Біндас Йос. Касиян і Дмитро Палачнюк кон. ком., надз. хорих: Іван Лесюк Hazleton, Pa., Мих. Панько Harwood Mines, Pa., Яків Вітюк Buck Mountain Pa; надзорця хорих в Hazleton і на околици Александер Парилович, Ник. Луґовий застав., Гр. Гаравуз капіт., Кир. Віклюк двер. Мітинґи відбувають ся в другу неділю по 1-ім у Мих. Носаля під ч. 238 S. Syder st., Hazleton, Pa. — Клим. Кравчук сек. рек.

Anathema sit

Мені лучилось читати статї старокраєвих часописий „Діла" (ч. 18) і „Народного Голосу" (ч. 10) в справі переселеня Русинів до Мексика. Притоку до сих статій дала брошурка д. Вали „Рай в Мексіко", яку він розіслав між галицьких та буковиньских Русинів. Зміст обох статий крім кількох річевих уваг, зводить ся до звісної формули „anathema sit"! Чи подібним трактованєм справи можна її убити, се питанє. Знаємо, що такою-ж самою аматемою обложено колись еміґрацію до Злучених Держав, до Бразилії та Канади, та мимо сего народ потяг туди і днесь ще йде не сотками а тисячками.

Я далекий від сего, щоб захвалювати Русинам Мексик взагалї а спеціяльно землї продавані компанією The Mexican Land Syndicate, але віркчи в се, що питаня такі повинні бути не легковажені або проскрібовані ex cathedra, але осьвітлені правдивими фактами, бо тодї тільки може ціль бути осягнена, позволю собі сказати отсих пару слів:

Що Мексик чиста пустиня без дощів, рік, озер, без управи і культури, без фабрик, домів і людий — се абсурд. Величезна країна, є в четверо більша від Німеччини, отже не можна говорити про неї наче про Куликів. Така величезна просторонь не може бути однакова під кождим зглядом. Правда, є в Мексику околиці де дощу дуже мало*), але є також околиці, де дощі аж надто обильні, до 150 цалів в рік. Мексик має рік не богато і не богато в них води, так що один писатель каже, що імена сих рік, мають нераз більше букв як они води; за те озер є богато, біда лиш, що більша їх частина се солені озера. Культура стоїть справді низько, промисл так само, тому на зарібки там не мож рахувати як ось, приміром, в Злучених Державах або Канаді, але доми є, бож около 15 міліонів людий (теперішне населенє Мексика) не живуть під голим небом. Клїмат мексиканський також не всюди однаковий. Північна частина Мексика має підсонє умірковане, полуднева тропікальна. Вивисшенє понад уровень моря грає тут також величезну ролю. Приміром, до висоти 1000' метрів пересїчна температура лїтом буває 27, зимою 18 степенів Цельзія, від 1000 до 2500 метрів лїтна температура 20, зимова 5 Цельзія.

Арґумент про второпні народи також тут ні при чім, бо чиж Русин має все бути пізним Іваном? Впрочім знаємо, прим., що із Злучених Держав в однім роцї виеміґрувало до Канади 90.000 фармерів, себто второпних людий, а однак старокраєва преса, єсли не милюсь, і дальше держить своє veto дотично еміґрації до Канади. Під сю пору живе в Мексику лиш 3 міліони білих людий, 6 міліонів Індіянів і 6 міліонів мішанців. Мексик заселюєсь чужинцями поки що дуже поволи, але в міру сего як будуть зменчувати ся дарові і дешеві землї в Злучених Державах та Канадї можна надіятись, що рух переселенців до Мексико буде зростати.

Одначе усе повисше сказане, не говорить ще що пропозиція компанії, яку репрезентує д. Вала є для нашого народа відповідна. Земля, яку продає The Mex. Land Syndicate є лише малесенькою частиною великанської території і сказати о скільки она надаєсь для нашої кольонізації, моглиб лише компетентні люди розслїдивши справу на місци.

Загально про сю пропозицію можнаб хиба сказати ось таке:

Що земля ся іриґована се ще нічого не говорить. Богато залежить від того, як ся іриґація переведена, чи досить буде води для усїх фармерів тай чи досить для тих продуктів, які там мають управлятись, бо звісна річ, не усї ростини потребують однакової скількости води. Дальше, чи канали побудовані трівко, чи може кошт удержаня їх зїсть увесь дохід кольоністів, як се слушно завважує „Діло". Кошт і скількість води на іриґованих землях є річию першої ваги.

Спеціяльно, що до наших людий, заходить ще питанє чи потрафлять они на іриґованій земли господарити, бо господарство те відмінне від господарства сухого і єго треба учитись, тай від кого малиб они учитись.

Земля продавана товариством The Mex. Land Synd. поділена на незвичайно великі обшари, що потребуе таких капіталів, на які лиш деякі одиниці моглиби здобутись. Кромі першої рати за землю чи там за воду, треба прецінь ще гроша на будинки, худобу, знаряди, насінє жита та оплату робітників, бож один чоловік не дасть ради на таких просторі тай треба землю ще вперед вирівнати для іриґації що само коштує від кількох до кількадесять долярів за акер. Виходилоб, що аби брати 247 акрів, требаб мати бодай 10.000 долярів. До такого бизнесу, очевидно, не може братись наш пересічний мужик чи робітник. В Канаді і Злуч. Державах фармери мають звичайно по 80 а то і 40 акрів а навіть менче іриґованої землї і живуть на них досить добре, тож в Мексику, де можливі жнива два рази до року, повинноб для удержаня родини вповні вистарчити по 247 а 20 акрів, (около 15 морґів).

Поминувши однак і те, значить, єслиб хто мав потрібний гріш, бо на зарібок в Мексику абсолютно не мож рахувати, є ще одна річ, яка не одного відстрашить, а се військова бранка, яка мабуть є в Мексику, а якої нема ні в Канадї ні в Злучених Державах.

Що в Мексику все ще панує невільництво за довги а землї низько положені притикаючі до моря та рік нездорові — се річи загально звісні. Жовта пропасниця, яку дістають деколи новоприбувші в протягу 5 годин до 14 днів, убиває нераз чоловіка до 4—5 день. Ліку на неї нема. Зародки сеї хороби убиває температура низше 34 степенів Цельзія.

Поліції Мексик має досить, розбишаки приборкані, за те є там ще спорe число „неприязних" Індіянів. T.

*) Не треба забувати, що в північній Америцї в причини браку дощу майже дві пяті части землї не надають ся під управу хиба при помочи штучного наводненя а прецїнь нїхто не скаже, що північна Америка се чиста пустиня.

Процес.

(Продовжене зі сторони 3-ої.)

Не ходять через Савт Канаан, де находить ся сей монастир.

П. Сніткін: Судія питав ся про Сімпсон.

П. Гарван: Я се вияснюю.

П. Гарван: Чи дмитар находив ся Сімпсон? Відп.: Так.

Пит.: То трамваї ходять з Сімпсон до Карбондейл? Відп.: Саме так.

Пит.: А зелізнична стація є в Карбондейл? Відп.: Так.

Пит.: Потім треба брати трамвай до Фейрвю? Відп.: Так.

Пит.: А потім знов веде возова дорога. Відп.: З Фейрвю до монастиря.

Пит.: Так, дорога до монастиря в Канаан. Відп.: Так, в Канаан; дорога возова.

Пит.: І воно ліпше їхати тамтуди до Канаан, хоч дорога є кепська. Відп.: Кепська дорога, самі ліси.

Пит.: Чи ви знаєте, коли відходить в неділю в ночи послідний поїзд з Карбондейл до Фейрвю? Відп.: Мені здасть ся, що десь около 6. год.

Пит.: Чи маєте розклад їзди? Чи се є розклад їзди, який ви принесли з собою? Відп.: Припадково я маю його з собою; се розклад їзди Делаваре і Гудсон зелізниці.

Пит.: Яка се є віднога зелізниці? Відп.: Отсе є віднога Гонесдейл, о 5. год. 40 мін.

Пит.: О 6. год. 20 мін. чи не так? Відп.: Добре, але в неділю о 5. год. 40 мін.

Судія: О 5. год. 40 мін.? Відп.: Так, послідний поїзд о 5. год. 40 мін.

П. Гарван: О 5. год. 40 мін.? Відп.: Так.

П. Гарван: Гадаю, що тепер можете ви допитувати.

Допитує п. Сніткін:

Пит.: То трамваї ходять із Сімпсон до стації в Карбондейл? Відп.: Так, не зовсім до стації, але на малу віддаль від стації.

Пит.: На малу віддаль? Відп.: Так.

Пит.: А Сімпсон лежить від Карбондейл яких дві або три милі. Відп.: Так, більше як дві, но не цілих три милі.

Пит.: Отже більше як дві, а не цілих три милї? Відп.: Так, більше як дві милі, но не цілих три.

Пит.: Чи в Сімпсон нема зелізничої стації? Відп.: Ні.

Пит.: А чи в Карбондейл є стація зелізниці Ірі, як також Делаваре і Гудсон Комп.? Відп.: Так.

Пит.: Я мишлю, що й Онтеріо і Вестерн зелізниця має там також стацію. Відп.: В Карбондейл; так.

Пит.: Я так мислив. Тепер-же, щоби дістати ся до поїзду в Карбондейл, то треба або йти пішки або їхати трамваєм з Сімпсон до Карбондейл. Відп.: Так.

Пит.: Ну, а коли відходить послідний поїзд з Карбондейл до Фейрвю, як ви сказали передше? Відп.: В неділю?

Пит.: Так, в неділю. Відп.: О 5 год. 40 мін., мені здасть ся, що се є в розкладі їзди.

Пит.: О 5 год. 40 мін.? Відп.: Так.

Пит.: Чи будете ласкаві поглянути на се (вказує)? Відп.: Се є на Гонесдейльській відногі.

Пит.: Перепрашаю на хвильку. Чи ви певні, що се послідний поїзд? Відп.: Так.

Пит.: Чи ви не знаєте, що там є поїзд, який відходить з Карбондейл о год. 6 і 20 мін.? Відп.: Так, в тижни.

Пит.: А-ну погляньте, коли ласка, на недільний розклад їзди. Подивіть ся там.

П. Гарван: Ні, він має слушність.

П. Сніткін: Чи він має слушність. Коли я є в блуді, то я радо перепрошу. Відп.: О год. 5 і 40 мін.

П. Гарван: Предкладаю се на доказ.

П. Сніткін: Я цїлковито годжу ся, щоб се зазначити на доказ.

(Зазначено доказовий Залучник 4).

Пит.: Тепер-же, пане Мендельсон, віддалене з Сімпсону...

Судія: Одну хвильку. Сей сьвідок може після свого знаня зізнавати се як о факті, без якого небудь відклику до розкладу їзди, коли лише знає.

Відп.: Я обзнакомлений з тим, Сьвітлий Суде, і се є як раз час.

П. Сніткін: Я охотно пишусь на пропозицію Суду.

П. Сніткін: Питаюсь вас, чи без згляду на розклад їзди, моглиб ви нам до певного степеня розумної певности сказати, коли відходить послідний поїзд з Карбондейл до Канаан? Відп.: Се є послідний поїзд.

Судія: Чи се значить, в неділю? Відп.: Так.

П. Сніткін: Чи ви говорите після вашого особистого знаня? Відп.: Так, там нема другої зелізниці, що тамтуди переходилаб.

П. Гарван: В дійсности, се не зміняє річи, чи о год. 5·40 мін., чи о год. 6·20 мін.

П. Сніткін: Ні, я докажу вам інакше. Я маю тут инший розклад їзди.

Пит.: Чи Сімпсон є близько сім миль віддалений від Савт Канаану, де находить ся монастир? Від.: Я думаю, що се так около 7, 8 або й 10 миль.

Пит.: Чи ви пробували коли йти тамтуди пішки? Відп.: Ні.

Пит.: То ви ніколи не пробували? Відп.: Ні.

Пит.: Йти пішки 7 миль вам не треба би більше як 40 мінут, як гадаєте? Відп.: Я не міг би вам сего сказати.

П. Гарван: А чи ви моглиб сего доказати?

П. Сніткін: Я питаюсь, чи він не міг би.

Відп. (сьвідка): Я не міг би; нї.

Пит.: Чи з Мейфільд до Савт Канаану є трамвай або які инші средства комунікації? Відп.: Ні, лише ся зелізниця, Делаваре і Гудсон зелізниця з Карбондейл.

Пит.: Ну, то добре. Чи ви говорите тепер про безпосереднє получене з Карбондейл до Канаан? Відп.: Так.

Пит.: Чи є там зелізниця, що курсує в неділю з Карбондейл до Мейфільд? Відп.: Зелізниця з Карбондейл до Мейфільд?

Пит.: Так. Відп.: Так, в кождім дни тижня.

Пит.: А чи ви знаєте, коли відходить послідний поїзд з Карбондейл до Мейфільд? Відп.: З Карбондейл до Мейфільд; так; о год. 10 і 30 мін.

Пит.: В ночи? Відп.: Так.

Пит.: Мейфільд є віддалений від Савт Канаану о яких три милі, чи не так? Відп.: З Мейфільд до Савт Канаан єсть більше як 10 миль.

Пит.: Як то? Відп.: Єсть більше як 10 миль.

Пит.: Иншими словами, віддалене між Мейфільдом а Канааном єсть більше як віддалене між Канааном а Сімпсоном, чи воно так? Відп.: Кажу вам, що я не міг би...

Пит. (перебиваючи): Ні, чи ви не хочете нам сказати? Відп.: Я не можу вам сказати, як далеко воно є з Мейфільд до Сімпсон.

П. Гарван: Він сказав, що з Мейфільд до Канаану є 10 миль.

П. Сніткін: І задля того я питаюсь його, чи віддалене між Сімпсоном а Канааном єсть більше як між Мейфільдом а Канааном.

Відп.: Я думаю, що воно є близше з Сімпсон до Канаан як з Мейфільд.

Пит.: Чи се ваша найліпша думка? Відп.: Я так гадаю.

Пит.: Чи ви пробували коли їхати сею дорогою? Відп.: Їхати сею дорогою?

Пит.: Так. Відп.: Ні.

Пит.: То значить, що ви ніколи не пробували їхати з Сімпсон до Канаану?

Судія: Він каже, що ні.

П. Сніткін: Я хочу, щоб се було втягнене до протоколу.

Пит.: Чи се так?

П. Сніткін: Лїпше залишім се.

Пит.: Як довго знались ви в всеч. Арсенієм? Відп.: Майже чотири роки.

Пит.: І я гадаю, що ви мешкаєте в Мейфільд кілька років. Відп.: Яких двайцять пять літ.

Пит.: Чи можете нам сказати, коли — в котрім місяци і роцї ся дївчина Марія прийшла до вас на службу? Відп.: Я гадаю, що було се в зимі 1906 р., як вона до нас прийшла.

Пит.: Чи ви моглиб нам сказати, в котрім місяци? Відп.: Не можу; ні.

Пит.: Чи ви певні, що до року? Відп.: Так, я зовсім певний що до року.

Пит.: Я гадаю, що вона прийшла до вас служити як наймичка. Відп.: Так.

Пит.: Чи її привів хто до вас? Відп.: Я не знаю сего, бо тоді моя мати заряджувала домом. Вона мешкала зі мною.

Пит.: Ви сказали, що тоді як вона прийшла до вас служити, то вона, говорячи по вашому, находила ся в прикрім стані три місяці, чи так? Відп.: Я так мишлю, яких три або чотири місяці.

Пит.: А як ви се знаєте, або як ви се узнали? Відп.: Вона говорила про се моїй матери, як стянула на службу.

Пит.: Коли се було, що вона говорила вашій матери і коли ваша мати говорила вам? Відп.: Після сего, як вона найшла ся в прикрім стані, прийшла вона до нас служити. Я не знаю, як довго вона була в прикрім стані.

Пит.: Ну, то кілько місяців опісля? Відп.: Я не міг би вам сказати, но я знаю, що вона була тоді в прикрім стані, бо вона говорила моїй матери, а моя мати сказала мені.

Пит.: Но ви не можете нам сказати, коли вона говорила се вашій матери, а коли ваша мати говорила вам? Відп.: Було се передтим, як я видав право арештувати (warrant) сего Андрея Преташа.

П. Гарван: Оттут є сей документ.

П. Сніткін: Чи можу на него подивитись?

П. Гарван: Ні, я предложу його на доказ.

П. Сніткін: Чи міг би я його побачити?

П. Гарван: Ні.

Судія: Він сказав нї; йдїть дальше. Ви спротивлєтесь, щоб його предложити на доказ.

Пит.: В котрім році, ви казали, що видали якийсь? папір, що ви його назвали варрантом? Відп.: В 1907 р.

Пит.: В котрім місяци? Відп.: В марті.

Пит.: Чи ви маєте в сій справі який інтерес? Відп.: Ні.

Пит.: Чи ви мешкаєте в Мейфільд? Відп. Так.

Пит.: Хто казав вам тут приїзджати? Відп.: П. Деляней.

(Дальше буде.)

До відома мадярському циганови, правдомовному „Вестнікови“ і брехливій „Правдї!“

Свого часу подав мадярський циган, а за ним повторив „Вестнік” і брехлива „Правда”, що нашому Владиці украдено епископські документи, найдорожшу мітру„ три хрести з ланьцухами, два перстені і медалї памяткові. Дальше в своїй брехні розводить ся, що епискоські документи злапали на водї коло Ню Йорку, а мітру злапали на 6 миль анґл. перед Пітсбурґом, а той що вкрав називає ся Януш Бірч і єсть родовитим Українцем. Коли ми Українці то прочитали дуже засмутили ся, та постановили честь українського народа ратувати. Телєфонувалисьмо аж до України чи був коли там такий рід: Ян. Бірч. Они прислали нам цілий спис 30-мілїонового народа самих українців і радикалів і не знайшли ми там такого честного мена. Однесли ся ми тепер до Ґаліцманьских українських радикалів, але і там не знайшли того мена. Так просимо всїх честних людей, єслі того мена Януш Бірч нема между українцами а навіт радикалами, то ґдзе оно може буц? Кто да на то правдзіву одповедз, дами єму цумни дарунек. Отсим заявляю мадярському циганови правдомовному „Вєстнікови” і брехливій „Правдї”, що всї документи Епископські остали. Всі ризи і мітри Епискоські стоять не нарушені, а той ланьцух, перстень і хрест, який украв Януш Бірч, поплили аж до Мадярського краю, для угро-руського Епископа їдучого в Америку на приказ правдомовного „Wiestnika”. А Януш Бірч за те що шукав за булею там де її нема, пішов до джелю на 6 літ. Однако заприсяг ся. що скоро вийде з джелю, їде впрост до Трентон і до Вільксбер подякувати за честь, що став охрещений українцем, а заразом запевнити честну компанію, що такого дїла не втявби жаден українець, а навіть радикал лиш Янош Бірч.

Бойко.

Ще 314 золот. годинок

буде роздано без ніякої оплати тим костумерам нюйорської EUROPEAN TOBACCO COMPANY, котрі схотять розповсюднити тютюн сеї компанії між своїми приятелями так в Злучених Державах як і в Канаді.

Свого часу було оголошене, призначаюче 1000 годинок до роздачі. На сє зголосилось 686 осіб

Лишилось тілько 314 годинок

Пришліть нам сейчас Ваше замовлене на **$6.00** вартости тютюну, а ми пішлемо Вам всілякого рода тютюни котрі ми продаємо, як Австрійський, Босняцький, Герцеґовинський, Російськй, Угорськии і Турецький так до файки як і на цигарети. Се буде найлучший рід тютюну, який ми маємо і загальної вартости **$6.00.** В тім самім пакунку враз з тютюном пішлемо Вам **зовсім даром** нашу прекрасну золоту годинку, за котру в склепі почислили би Вам **$15.00.** Ся годинка не буде Вас коштувати ані цента, одиак надїємось, що за сю нашу добродійність Ви поручите Вашим приятелям наші знамениті тютюни і що на будуче будете жадати нашого тютюну у склепарів в Ваших місцевостях, тоді, єсли пізнаєте, що ми з Вами добре обійшлись і що єсьте вдоволені з нашого тютюну. Надїємось також, що Ви подасьте курцям з поміж Ваших приятелів нашу докладну адресу, щоби вони на будуче знали, де можуть дістати їх улюблений рід тютюну, **такий самий, до якого звикли ще в краю.** Ви можете дуже легко продати наш тютюн між Вашими приятелями, позаяк много із наших костумерів, котрим ми післали годинки в послїдних тижнях, писали нам, що вони розпродали тютюн вартости **$6.00** таки того самого дня по одержаню його від нас, висказуючи притім своє вдоволене і дякуючи нам за годинку і за чесне обходжене ся з ними.

Памятайте, що остало лишень 314 годинок.

Перших 314 осіб, котрі пришлють нам замовленя, дістануть ті годинки, одна для кождого костумера.

Пишіть сейчас, щоби Вам вислати $6.00 вартости найлїпшого нашого тютюну і наш золотий годинник.

Пришліть нам наперед 50 цнт. почтовими марками, решту 5.50 дол. заплатите C. O. D. в Вашім експресовім офісї, коли тютюн і годинка там прийдуть. Маєте також право оглянути пакунок перед оплаченем.

Памятайте на те, що се оголошенє є важне на час, доки ми не роздамо сих 314 годинок, тому присилайте Ваші замовленя сейчас, єсли хочете дістати сю нагороду. Наколиб Ваше замовлене прийшло за пізно, по роздачі годинок, то ми звернемо Вам всегда гроші, які Ви післали, так, що не втратите анї цента. Єсли пришлете нам належитість $6 00 відразу з гори через почтовий моні ордер або в реджістрованім листї, то дамо Вам ще додаткову нагороду: золотий ланцушок. Наша фірма є з запорукою і одною з найбільших в Злуч. Державах і Ви можете без обави прислати нам цїлу належитість з гори, тим більше, що ми годимось звернути в цїлости гроші кождому невдоволеному костумерови. 0-13

АДРЕСА:

EUROPEAN TOBACCO CO.
Dept. 52
33 Leonard St., New York.

Одинокий руский адвокат і нотар на цїлу Америку

Доктор прав

ЮЛІЯН ЧУПКА

Конзулярний комісар.

Полагоджує всї справи в Галичин. Процеса спадкові і ґрунтові. Відбер. гроші від довжників. Справи військов. Споряджує контракти, повномочія і вс. инші документи. Перепроваджує интабуляції і всї вписи гіпотечні. 2-

3 N. Main Str WILKES-BARRE, PA

Адрес почтовий: JULIAN CZUPKA, LL. D. P. O. Box 372, WILKES-BARRE, PA

Папері листові

Продає друкарня „Свободи"
184 Hudson st., New York

COPENHAGEN SNUFF

ҐАРАНЦІЯ ПРОДАЖИ, ҐАТУНКУ І ЧИСТОТИ

Обовязуємось виміняти, єсли костумер оплатить кошта пересилки (після скалї наших цїн), сей пакет Copenhagen Snuff на иньшу табаку нашого виробу в кождім часї перед упливом ограниченого на нїм часу і з застереженем, що сей пакет не був ушкоджений, по висилцї його з нашої фабрики.

Лишень повні пакети приймемо до виміни; ми мусимо бути повідомлені і мусимо дати уповажнене на зворот товару перед його висилкою до нас.

Copenhagen Snuff є вироблена з найлїпшого, старого, ядерного і запашного листя тютюнового, до котрого додані суть лиш такі домішки, котрі суть складовими частями натурального листя тютюну і з найлучше запашних соків. Препарація табаки задержує в нїй всї добрі части а усуває гіркість і квас з тютюнового листя.

COPENHAGEN SNUFF є найлучшою сьвітовою табакою до носа і до жутя.

American Snuff Company

Повиста ґаранція находить ся в кождій пачці Copenhagen Snuff.

Фабрикація табаки є умілтною препарацією тютюну для ужитку людей. Препарація тютюну має такий самий вплив як варене на страву або ферментоване на вино. Copenhagen Snuff є головно уживана як тютюн до жутя. Позаяк вона є в дрібних зерен чистого тютюну, тому є сильнїйшою, а уживанє її є о много практичнїйше, бо вона держить ся довше.

Єсли нема такої табаки в склепах в Вашій околицї, то ми вишлемо її по звичайній цїнї, за попередною оплатою, до якої небудь місцевости Сполучених Держав і доставимо кождий бажаний ґатунок копенгаґської 5-центової табаки.

AMERICAN SNUFF COMPANY, *Dept. S.*, 111 Fifth Avenue, New York, N. Y.

S. & W. преміові марки (стемпси) при кождім закупнї

Пощо платити більше?

Neimans

DEPARTMENT STORE

1403-5-7-9-11-13-15-17 FIFTH AVE., cor. Stevenson St.

За Вашого доляра купите у нас богато. Ґарантуємо, що будете вдоволені, або звертаємо гроші.

Кари 5-ої евні стають перед нашим склепом. Кари Stevenson i Forbes улиць стають при Pride ул. один блок ходу

Дитячі убраня до хресту як також весняні і лїтні убраня.

Дитячі плащики — Великий вибір довгих і коротких плащиків для дітей з білої бедфордскої матерії і шовкових вишиваних, поєдинчих і з круглими ковнірцями, з підшивкою, врїжних стилях. Цїна $7.50, 6.50, 4.95 і 2.25.

Дитячі чепчики — Великий вибір діточих чипчиків бенеалїнових, пружковатих, поєдинчих або вишиваних, шовкових і льняних в прегарній моді, чистих або прикрашених китицями зі встяжок. До вибору по цїні 98, 75, 50 і 25 центів.

Дитячі убраня — Дуже гарні шовкові і льняні убраня для дітий довгі і короткі, гарно вишивані і приоздоблені, спеціяльний вибір в ріжнородних ґатунках по цїні від $4.95 до $15.00. — Поєдинчі льняні убраня гарно прикрашені по спеціяльних цїнах 98, 75 і 50 цт.

Дитячі суконки — Довгі суконки для дїтий з білої нансукової матерії, загинані і прикрашені встяжками і вишиваним гафтом — в ріжнородних цїнах по $2.25, 1.95, 1.50, 1.25, 98 цнт. і 50 цнт.

Дитячі плетені ковтики — Дуже гарні верхні убраня (ковтики) для малих дїтий білі і в кольорах, плетені або фланелеві, прикрашені, дуже модні по $1.19, 98, 75, 50 і 25 цт. Довгі Кимона плащики спеціяльно по 50 центів.

Плетені чоботики для малих дітий — довгі і короткі, плетені чоботики, чисті білі або прикрашені рожево і синьо. До вибору по 29, 25, 19, 15 і 10 центів.

BENNIE NEIMAN

1403-5-7-11-13-15-17 Fifth Avenue, PITTSBURG, PA.

„ДУШПАСТИР"

се прекрасна, щиро-руська церковно-народна ґазета.

Виходить в Філядельфії кождого місяця, подає гарні науки духовні і відомости зі сьвіта. В „Душпастир-и" друкують ся важні для всіх оголошеня гр. кат. канцелярії Епископської. Не брак там і жартів веселих та сьмішних, і красних образків. „Душпастир" всім подобає ся — всї єго хвалять.

Коштує на цїлий рік так тут в Америцї як і до старого краю всего лиш **$1.20.**

Читайте, що пишуть за „Душпастир":

Canora, Sask., Canada, Март 29, 1909.

Всечесна Редакціє Душпастиря! — ...Признаю Вам щиру правду, що ніяка часопись так не вдоволила мене, як ся наша, дорога часопись „Душпастир"... Ся часопись то єсть так, якби в дуже сильну посуху, легкий, маннистий дощ... Нехай засіяє благодать Божа над сим початком так гарного і сьвятого дїла! — З поважанем Олекса Хабун.

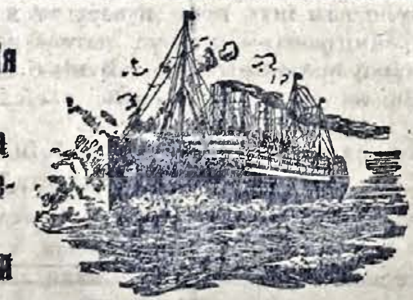
Подібні похвальні листи приходять до Редакції „Душпастиря", майже що дня. Тож замовляйте „Душпастиря" чим-скорше для себе і для Ваших свояків і знакомих тутки і в краю.

„Душпастир" повинен бути в кождій руській хатї.

Гроші на „Душпастир" треба посилати (найлїпше почтовим моней-ордером) на імя:

Rev. J. Boyarchuk, 821 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

Руска Аґенція Корабельна і Пересилка Грошей

з кавцією 15.000 долярів і під контролею Стейту Ню Йорк.

184 Hudson Str., New York, N. Y.

Ся Контора залагоджує слїдуючі справи:

Пересилає Гроші до всіх країв по цїнах можливо найтанших і як найскорше.

Продає Шифкарти на ріжні лінії корабельні до старого краю і з краю до Америки по найтанших цїнах.

Виробляє повновласти, контракти купна і продажи осмотрені підписом конзуля; перепроваджує велкі inші справи зі судами і старокраєвими властями.

Полагоджує справи військові, як увільнене від асентирунку, військової контролї, увільнене від вправ і т. п.

Міняє гроші — старокраєві на американьскі і американьскі на краєві після біжучого курсу.

Адреса:

Ruthenian Exchange
184 Hudson Str., New York, N. Y.

ПЕРША АМЕРИКАНСЬКА „РИЗНИЦЯ"

під покровом сьв. Арх. Михаїла.

„RYZNYCIA", 114 Chestnut Street, SHENANDOAH, PA.

Має склад і виріб річей церковних як:

Фелони чорні від ....$30—65.00
Ризи сьвітлі від.......... $35, 40, 55, 60, 80 і висше
Стихарі від.......... $6.00 „
Ручники, илитони, хоругви з образами від $30.00 і в.
Чаші від.......... $20, 35, 40, 50 і висше
Ліхтарі, Служебники, Евангелія від $20, 45, 55, 60 і 80.00 дол.

☞ Цьвіти на престол і до сьвічок по ріжній цїні.

Приймає ся замовленя на нові річи і до направи старі ризи.

ВИРОБЛЯЄ СЯ ВІДЗНАКИ БРАТСКІ, ПАСИ і проче.

Сьвітло церковне:

СЬВІЧКИ ВОСКОВІ (декоровані) з образками по 26 цнт. за фунт, 1 на фунт, 2 на ф., 3 на ф., 4 на ф., 6 на ф., 8 на ф. і 14 на фунт.
Сьвічки воскові ручно декоровані 50 цнт. за фунт, 2 на ф., 4 на ф., 6 на ф. і 8 на фунт.
Тройцї ручно декоров. 5, 6·50, 7, 9.50 д. | Угля до кадильницї .... 28 цнт.
Пачка (120) запалячів ... 24 цнт. | Олива ґальон .... 1.10 дол.
Сьвічки воскові до надставлюваня 3 на фунт 22 цт.
„ „ 4 на ф. і 6 на фунт.......... 22 „
Офірки воскові 16 на ф. і 18 на фунт .... 22 „
Сьвічки стеаринові.......... 16 „
„ „ 4 на ф., кручені 4 на ф., 6 на ф. і 1 на фунт.
Сьвічки на престол (extra) 37 цт. за фунт, воскові жовті 1 на ф. і 6 на фунт 30 цнт.

Кадило 50 і 55 цнт. за фунт.

АРТИСТ РІЗБЯР

Евгеній Василенко

виконує усякі роботи входячі в обсяг церковної штуки, як:

ІКОНОСТАСИ
ВІВТАРІ
ПРЕСТОЛИ
БАЛЬДАХИНИ і т. д.

Золотить і малює ікони.

Усї роботи виконує добросовісно.

EUGENY VASYLENKO
337 W Center St., Shenandoah, Pa.

Одинока взірцево уряджена

ДРУКАРНЯ „СВОБОДИ"

затрудняє добре вишколений друкарський персональ, посідає найновійші машини, як тоже ріжнородні гарні черенки і прикраси.

Виконує

всякі друкарські роботи

точно, гарно і по низьких цїнах.

Впов. Родимцї, як тоже Відділи і члени Р. Н. Союза повинні з всякими друкарськими роботами удавати ся лише до своєї друкарнї „Свободи." — Адрес:

184 Hudson Street, New York, N. Y.

Оден з найбільших броварів в Америцї.

Варить пиво на краєвий спосіб без всяких примішок.

Хто лиш раз покоштує сего пива, то иншого вже не буде пити.

Голова від него нїколи не болить, бо єсть здорове і поживне.

Не треба его врештою хвалити, бо добре само за себе говорить.

E. ROBINSON'S SONS,

Lager Beer Brewery,

435 to 455 N. 7-th Str., Scranton, Pa.

Telephone calls:
General Office 2333, Night Call 4854.